

מדינת ישראל
משרד החינוך
מחוז חיפה

התפתחות מקצועית של עובדי הוראה

הפיתוח המקצועי, מחוז חיפה

גיליון מספר 2

פברואר 2014

אדר א', תשע"ד

המדרש אומר: 'בנוהג שבעולם, אלף נכנסים למקרא, יוצאים מהם מאה למשנה, יוצאים מהם עשרה לתלמוד, אחד מהם יוצא להוראה, כמו שנאמר: 'אדם אחד מאלף מצאתי' (מדרש רבה, קהלת פרק ז).

הפיתוח המקצועי של עובדי הוראה הוא הבסיס להשבת כוחות ההוראה ולקידום פרופסיונאלי. פיתוח מקצועי איכותי של מורים מושפע באופן ישיר מתפיסת מנהל בית הספר את תפקידו כיוזם, מאפשר ומניע תהליכים. תכנית העבודה של המנהל כוללת בין היתר: הערכה מושכלת של המורים, טיפוח מרחבי למידה ועבודה דינמיים והעצמת הפדגוגיה תוך שימוש מיטבי בטכנולוגיה. תהליכים אלה, אם מתקיימים באופן מובנה ושיטתי ומשלבים למידה יישומית, הינם מנוף לפיתוח אחריותיות והעצמת המחויבות לתפקיד של עובדי ההוראה.

בעלון זה מוצגות נקודות מבט אודות תפיסת הפיתוח המקצועי: תפקיד המנהלים בפיתוח המקצועי של צוותי ההוראה, חשיבות היעץ עם השותפים, מקומה של הטכנולוגיה בשירות הפדגוגיה ואוריינות חזותית כמקור ללמידה. לצד המאמרים אנו מפנים זרקור חזותי אל מרחבי הלמידה במרכזי הפסג"ה במחוז חיפה, כמאפשרים הזדמנויות למידה בדרכים מגוונות ובאמצעים שונים.

"מערכת החינוך תהיה גורם מוביל בהתחדשותה של החברה הישראלית ובהפיכתה לחברת מופת, ובקידומו האישי והמקצועי של הפרט". (הרב שי פירון, שר החינוך) בימים אלה שוקדת מערכת החינוך על פיתוחה באמצעות שרטוט קווים לדמותם של המורים, של תהליכי הלמידה, של תכנית הלימודים, של הסביבה הלימודית ושל הדרכים שיקדמו למידה משמעותית.

יכולות המורה המיומן לחולל למידה משמעותית מבוססת על תהליכי למידה רציפים ועקביים שלו עצמו כמי שמפתח את מומחיותו. תהליכי ההתפתחות המקצועית אמורים למנף את יכולותיו של המורה תוך התחדשות וחיפוש משמעות ורלבנטיות ללמידה שלו ותוך התאמה גם למציאות הדיגיטלית החובקת את כולנו.

מורים המתפתחים כל העת ומגבשים את הזהות המקצועית שלהם יוכלו לקדם את תלמידיהם למחוזות של מצוינות והישגים בכל תחומי החיים. בצומת זה בא לידי ביטוי תפקידם של מרכזי הפסג"ה במחוז האמונים על הפיתוח המקצועי של עו"ה.

תודתי למנהלי מרכזי הפסג"ה ולמפקחת על הפיתוח המקצועי וההדרכה במחוז, יעל סלומון, על עבודה מאומצת ליצירת חדשנות פדגוגית בתחום ההתפתחות המקצועית.

תוכן עינינים:

- 1-2 פתח דבר .....
- 3-4 אז מה זה אומר עלינו? יעל סלומון – מפקחת פיתוח מקצועי לעו"ה והדרכה .....
- התפתחות וצמיחה – אמת או חובה? - דר' מירי גוטליב – מנהלת מרכז פסג"ה מחוזי
- 5-6 ניסויי חיפה .....
- 7-8 הערכת מורים, התפתחות מקצועית ומה שביניהם - רבאח קוזלי – מנהל פסג"ה באקה .....
- 9-10 פדגוגיה וטכנולוגיה בתהליכי הפיתוח המקצועי - הדר גפני - מנהלת מרכז פסג"ה חדרה .....
- 11-12 מפגשי יעץ – מפגש בין שותפים - שרית קליין – ס' מנהלת מרכז פסג"ה קרית מוצקין .....
- 13-14 אוריינות חזותית ומרחבי הלמידה - הוד פורת רכזת אוריינות חזותית מרכזי פסג"ה .....

אז מה זה אומר עלינו?

יעל סלומון - מפקחת פיתוח מקצועי לעו"ה והדרכה

רבות מדובר בימים אלו על למידה משמעותית, על הלומד, על המורה ועל המפגש בין השניים. מה קורה שם באמת? מה צריך לקרות שם באמת? מהי נקודת המפנה הרצויה במפגש? מהו השינוי המיוחל באינטראקציה של מורה ולומד? וכיצד כל אלה באים לידי ביטוי בתהליכי הפיתוח המקצועי האמורים להכשיר את המורה לשינוי זה?

בהקשר זה אתאר את הגישה ההבנייתית, אשר עקרוניתה הספרותיים נהירים ואף אולי ידועים, אך תבוא השאלה - אז מה זה אומר עלינו המנהלים, המדריכים, המורים?

תפיסות יסוד המאפיינות את הלמידה עפ"י הגישה ההבנייתית (הקונסטרוקטיביסטית) כוללות בין היתר: ידע מתקיים בדיאלוג עם היודע, למידה מבוססת על התנסויות, למידה לעולם תהא פעילות בהקשר, למידה היא פעילות חברתית (בגישה הסוציו-תרבותית (ויגוצקי) ובגישה הסוציו-קוגניטיבית (בנדורה).

הגישה ההבנייתית מהווה המשך לגישות פדגוגיות פרוגרסיביות מהמאה ה-18 אשר דגלו בלמידה פעילה של הצבת "הילד במרכז" והדגישו את הצורך ב"למידה בהקשר". על פי התיאוריות ההבנייתיות, הלמידה נתפסת כתהליך פעיל מצדו של הלומד בו הידע נבנה דרך חוויה, דרך פרשנות אישית של העולם ויצירת משמעות הקשרים רלוונטיים עבור הלומד.

תהליך הלמידה כולל שלושה רכיבים עיקריים: 1. קוגניטיבי - הכולל מציאה ויצירת קשרים בין ידע קודם של הלומד וידע חדש, יישום הידע והעברה לתחום חדש, כמו גם אבחנה בין ידע הצהרתי (לדעת מה) וידע תהליכי (לדעת איך). 2. רגשי - הכולל פיתוח מוטיבציה ללמידה מתמדת תוך הנאה ופיתוח מערכת יעילה של גישות וערכים. 3. מטה-קוגניטיבי - הכולל את תכנון תהליך פיתוח הלמידה, פיתוח אתגרים והערכת התוצאות.

אז מה זה אומר על המורה?

על המורה להיות פעיל בהבניית אסטרטגיות ההוראה בשיעור תוך יציקת פרשנויות מגוונות, לדעת להתבונן על ההוראה כעל אירוע חווייתי בו נבחנים רבדי ההוראה השונים כתהליך מתמשך של הבניית התנסויות ומשמעויות.

חשוב כי המורה ייקח בחשבון את שלושת הרכיבים הנ"ל בתכנון יחידות ההוראה שלו. על המורה לדעת כי הוראה לשם ידיעה אינה אותה הוראה לשם הקניית הידע הפרוצדורלי. תכנון ההוראה צריך לקחת בחשבון את ראיית יחידת ההוראה כולה ולא רק את יחידת השיעור מתוך חשיבה ארוכת טווח על ממדי הבנה, קשיים ותהליך הערכה תוך כדי ההוראה. חשוב כי המורה ייקח בחשבון את שלושת הרכיבים שהוזכרו לעיל בתכנון יחידות ההוראה. על המורה לדעת כי הוראה לשם ידיעה אינה אותה הוראה לשם הבניית תהליכית. תכנון ההוראה צריך לקחת בחשבון את הראייה של יחידת ההוראה כולה ולא רק את יחידת השיעור מתוך חשיבה ארוכת טווח על ממדי הבנה, קשיים ותהליך הערכה תוך כדי הוראה.

בנוסף, המציאות הטכנולוגית היום המאפשרת גישה קלה לכמויות בלתי מוגבלות של מידע וסביבת המחשב המאפשרת גם ארגון והצגה של הידע של הלומד בדרכים מגוונות מהווים תומכים חשובים ביישום גישה זו בתהליכי הלמידה.

אז מהו השינוי המתבקש? מה היא ההתפתחות האישית והמקצועית הרצויה?

המודעות כי ההתפתחות האישית והמקצועית של הלומד באשר הוא המתרחשת בו זמנית תוך כדי דיאלוג - היא היא המנוף להבנה כי למידה מתרחשת בכל עת, בכל התנסות, בכל סיטואציה לימודית שהיא ובכל מרחב אפשרי.

מורה המתנסה בדיאלוג, בלמידה חברתית ופעילה בהקשר להוראה כחלק מהתפתחות פרופסיונלית, יאפשר מאפיינים אלו להתקיים אצל הלומד בתהליך הלמידה שלו. אשר על כן, המאפיינים המרכזיים של הגישה ההבנייתית משקפים התפתחות מקבילה של הלומד באשר הוא - מורה ותלמיד כאחד.

העליתי רק חלק מהשאלות, אני בטוחה כי הקורא ירחיב את מאגר השאלות. השינוי יחל כשנמשיך לשאול שאלות ולדון בנושאים אלה ונתחיל בגילוי חלקי של התשובות. ברור שאין נוסחה אחת ונכונה המתאימה לכולנו, ורק בדרך של דיאלוג נחדד את התמונה כל אחד לעצמו מתוך כוונה להשפיע על התרבות הארגונית ולהצמיח ארגונים לומדים.

הקיר של מרכז פסג"ה מחוזי ניסויי חיפה משמש כסביבה ויזואלית המפעילה את עובדי ההוראה ומאפשרת להם התנסות בחוויה של העברת מסרים שיתופית. המרחבים עוצבו על ידי הוד פורת - רכזת אוריינות חזותית מרכזי פסג"ה.

התפתחות וצמיחה – אמת או חובה?

דר' מירי גוטליב – מנהלת מרכז פסג"ה מחוזי ניסויי חיפה

המסגרת הרשמית המוגדרת במערכת החינוך לצורך תהליכי התפתחות וצמיחה של עובדי ההוראה היא השתלמות. רוב המורים משתתפים בהשתלמויות וצוברים במהלך הקריירה שלהם מאות רבות של שעות השתלמות בהשתלמויות רבות ומגוונות. השאלה המרכזית עליה כדאי שניתן את דעתנו, היא מידת האפקטיביות של השתתפות עובדי ההוראה במסגרות הלמידה.

לכל מנהל בית ספר ברור כימים אלה ששנת הלימודים תשע"ה כבר הכניסה רגלה בשער בית הספר, וכדי להיערך כראוי יש להתחיל בתכנונה כבר בימים אלה. תחומים רבים נמצאים באחריות ובשגרת העשייה של המנהל, אולם בדברים אלה אנסה להתמקד 'בתחום הנהגת הצוות, ניהול והתפתחותו המקצועית' שהוא אחד מבין חמשת תחומי התפקיד של מנהל בית הספר כפי שהוגדרו במסמך – תפיסת תפקידו של מנהל בית הספר במדינת ישראל – בהוצאת מכון אבני ראשה.

המורים הם ההון האנושי של בית הספר, המשאב המרכזי בהשגת היעדים וקידומו של בית הספר בתחומים העשייה האקדמיים והחברתיים. השקעה בעובדי ההוראה תביא לשיפור איכות עשייתם, שתוביל להעלאת הישגי בית הספר בתחומים השונים. על מנהל בית הספר לטפח ולהשקיע בצוות המורים, וזאת באמצעות בניית אופק התפתחות וצמיחה אישי לכל מורה בהתאם לצרכיו וציפיותיו המקצועיים ובהלימה לצרכי בית הספר. יש להימנע מבחירה שרירותית של נושאי הלמידה, וחשוב לא פחות לזכור ולהקצות משאבי זמן לבניית מנגנוני ההטמעה והיישום.

הגיעה השעה שנבחן את סוגיית הפיתוח המקצועי במערכת החינוך. פיתוח מקצועי מושתת על התפיסה שקיים צורך בלמידה לאורך כל החיים המקצועיים. אך אמירה זו מעלה מספר שאלות שחשוב שניתן דעתנו עליהן: מה לומדים, מה מצפים שיקרה בעקבות תהליכי הלמידה לעובד ההוראה הלומד ובהמשך לתלמידיו, על מי האחריות בתהליך הלמידה, מה תפקידו של מנהל בית הספר בתהליך?

הערכת מורים, התפתחות מקצועית ומה שביניהם

רבאח קוזלי – מנהל מרכז פסג"ה באקה

תהליך הערכת מורים הינו ביטוי להעצמת תפקידם של מנהלי בתי הספר והגברת האחריות והאחריותיות שלהם לשיפור הביצועים של מוריהם וקידום איכות ההוראה שלהם. התפיסה הפדגוגית של המנהל כמנהיג חינוכי היא הבסיס להבנה כי הפרט בארגון, הפרטים כקבוצה והארגון עצמו הם דינאמיים בהתפתחותם ונמצאים בצמיחה מתמדת.

אשר על כן, תהליכי ניהול פדגוגיים של הערכה, משוב, הנחייה וליווי אמורים להוות את מוקד העשייה החינוכית-ניהולית של מנהל בית הספר. תהליכים אלו אמורים להיות נקודת מוצא להתפתחות מקצועית ולהתפתחות אישית בו זמנית. ומדוע כה חשוב לקשר את הביצועים ההוראתיים של המורה כפרט לצרכי ההתפתחות המקצועית והאישית שלו? האין זה דבר המובן מאליו?

התשובה נראית מובנית מאליה, אך חשוב להבהיר כי ככל שנהיה מודעים להבנה שהכלי להערכת מורים הוא מנוף לשיפור התפקוד ההוראתי והחינוכי של המורה בבית הספר, יצליח המנהל לבנות תמונה כוללת של בית הספר- צרכים, מגמות, כיווני התפתחות, הצלחות, קשיים ואתגרים.

השקעה במורים ע"י פיתוח מקצועי איכותי המותאם לצורכי בית-הספר ולצורכי המורים יביא בהכרח לקידום הלמידה בקרב התלמידים ולהעלאת רמת הישגיהם יותר מאשר כל פרמטר אחר בארגון החינוכי. מחקרים מצאו קשרים מובהקים בין מכוונות המנהלים לקידום תהליכים פדגוגיים בביה"ס ע"י מתן משוב לשיפור ההוראה למורים לבין קידום הישגים גבוהים של התלמידים.

לא אחת נתקל המנהל בדילמה של ההתאמה בין צרכי הפרט להתפתחות מקצועית לבין צרכי בית הספר כארגון. נכון יותר לומר כי זוהי סוגיה מובנית בניהול הארגון- או אז, מה תהייה ההחלטה הנכונה לקבל? מהו מסד הנתונים המצוי בידי מנהל בית הספר אשר יסייע בידי לקבל את ההחלטה הנכונה?

הנה כי כן, כאן מקומו של הכלי להערכת מורים לקבל תמונת מצב ועל פיה ליצור הערכת מצב באשר למסלול הרצוי לפיתוח המקצועי למורים ולבית הספר.

קיום של דיאלוג ושיח ערכי פדגוגי עמוק בין המנהל למורה תוך מתן תחושת כבוד, שיתוף ושותפות תוביל לאחריות ומחויבות המורה לפיתוח מקצועי איכותי המותאם לצרכיו כפרט וגם לצורכי בית הספר.

מקורות: תהליך הערכת מורים בישראל: צעדים ראשוניים ומחשבות לעתיד, ראמ"ה 2011

הסביבה הוויזואלית במרכז פסג"ה באקה משקפת את תפיסת העולם הפדגוגית של הפיתוח המקצועי בהקשרים חינוכיים רחבים. המרחבים עוצבו על ידי הוד פורת – רכזת אוריינות חזותית במחוז חיפה.

פדגוגיה וטכנולוגיה בתהליכי הפיתוח המקצועי

הדר גפני - מנהלת מרכז פסג"ה חדרה

הטכנולוגיה היא חלק מאתנו ואיננה רק מכשירים כאלה או אחרים, אלא היא תהליך שלם של חשיבה מורכבת שיש בה יצירתיות, מתן מענה לצרכים, תכנון, פיתוח, ייצור, שיכלול – וחוזר חלילה. התלמידים הנמצאים היום במערכת החינוך מכירים ויודעים טכנולוגיה כפי שאף דור לפנייהם לא ידע, וקיים פער משמעותי בין הידע שלהם לידע של מוריהם. התלמידים מחוברים באינפוזיה לרשתות חברתיות ובעלי יכולת תקשורת וורבלית מקולקלת. (ד"ר ליאת בן דוד, מאי 2012).

הטכנולוגיה מספקת תמיכה ומאפשרת תהליכי למידה שאינם אפשריים בדרכים אחרות. האפשרויות הטכנולוגיות המתפתחים במהירות עצומה הם חסרי תועלת ללא המשגה ויישום פדגוגי הולם. בתהליכי הפיתוח המקצועי לעובדי ההוראה שילבנו עד כה את הטכנולוגיה בעיקר באמצעות אתרים מלווי קורס. ברוב המקרים השתמשו מורי המורים באתרים כמלווים את הלמידה כפלטפורמה לאחסון מצגות ומאמרים. השימוש בטכנולוגיה בדרך זו לא השפיעה משמעותית על שינוי תהליכי ההוראה והלמידה בבתי הספר.

המחקרים מראים כי קפיצת המדרגה תבוא באם נבצע שימוש מושכל בטכנולוגיה בתהליכי הפיתוח המקצועי. שימוש מושכל משמעו ללכת אל מעבר לצריכת מידע – חיפוש, שליפה, העתקה והדבקה – אל עיבוד מידע והבניית ידע: ניתוח, ביקורת, סינתזה והמשגה שהם כישורי חשיבה מסדר גבוה. בשנה זו פתחנו מספר תהליכי פיתוח מקצועי במרכז פסג"ה חדרה העוסקים בחשיבה מסדר גבוה בסביבות למידה חדשניות, מתוך הבנה כי רק שינוי בתפיסה הפדגוגיה של תהליכי ההוראה והלמידה, למידת עמיתים ושילוב תהליכים רפלקטיביים עשוי להביא את השינוי המיוחל.

בכדי להשפיע על תהליכי ההוראה והלמידה בכיתה, השינוי המתוכנן בתהליכי הפיתוח המקצועי אינו מספיק. מקומו של מנהל בית הספר בבניית השינוי והטמעת התפיסות החדשות היא קריטית. המקום בו באות לידי ביטוי ההבנות והתוצאות של למידת עובדי ההוראה הינו בית הספר.

מנהל אשר ידע לבנות "במות" להצגה וליישום הידע החדש שרכשו המורים בתהליכי הלמידה המקצועית שלהם, יאפשר בכך להעלות את נושא ההתחדשות וההתפתחות המקצועית על סדר היום הפדגוגי בבית ספרו כתרבות ארגונית.

המרחבים במרכז פסג"ה חדרה מאפשרים להרחיב ידע ע"י קריאה של קודי QR המתחלפים אחת לחודש בהתאם להדגשי המרכז. המרחבים עוצבו על ידי ענבל גילדין – רכזת אוריינות חזותית במרכז פסג"ה חדרה.

מפגשי יעץ – מפגש בין שותפים

שרית קליין – סגנית מנהלת מרכז פסג"ה קרית מוצקין

לא אחת נשאלת השאלה, מהם הקריטריונים לפתיחת קורס כזה או אחר במרכז הפסג"ה או בבית הספר? במילים אחרות, מה מכוון את מרכזי הפסג"ה בבניית תכנית הקורסים לשנת הלימודים, מי האחראי על הנעת תהליכי הפיתוח המקצועי של עובדי ההוראה?

התשובה: מנהל ביה"ס הוא האחראי על הפיתוח המקצועי. מנהל יקר אתה לא לבד! במרכזי הפסג"ה נמצאים מומחים פדגוגיים לפיתוח מקצועי, אנו מסייעים ביעוץ והכוונה למנהל בבחירות שלו, ובוחנים ביחד אתו מה ילמד בתהליך הבית ספרי ואילו תהליכים יילמדו במרכז הפסג"ה.

מפגש היעץ מהווה הזדמנות משמעותית לקיום הדיאלוג והחשיבה המשותפת בכל שלבי התהליך- תכנון, ביצוע, ליווי והערכה. זהו מפגש שותפים המהווה צומת של חשיבה וקבלת החלטות באשר לתהליכי למידה ופיתוח מקצועי. המפגש מהווה פלטפורמה לחשיבה מערכתית וראיה ארוכת טווח משותפת המאפשרת איגום משאבים ובניית מערך בית ספרי לפיתוח מקצועי משמעותי, רלוונטי, עדכני ומותאם לשונות שבין אנשי הצוות החינוכי הבית ספרי.

מתי? מדי שנה, בשליש האחרון של שנת הלימודים, בעיצומן של ההכנות והתכנון לשנת הלימודים הבאה, לאחר איסוף נתונים וניתוחם, נכתבת תכנית העבודה הבית-ספרית. תכנית זו כוללת התבוננות מערכתית של מנהל בית הספר וצוותו על הפיתוח המקצועי בהסתכלות על העבר, ההווה והעתיד כרצף של תהליך.

מדוע המפגש הוא הזדמנות במיטבה? מכיוון שהוא מתקיים בין שותפים- מנהל ביה"ס וצוותו, מפגש ביה"ס, מנהל מרכז הפסגה וצוותו ונציגי הרשות המקומית. עפ"י הצורך, מצטרפים למפגש זה גורמים מקצועיים נוספים כגון, מדריכים ומפקחים מקצועיים.

ביה"ס הוא המוקד המרכזי לפיתוח מקצועי ולכן לפני המפגש על מנהל ביה"ס לאסוף נתונים שעל בסיסם יתקבלו החלטות. נתונים הכוללים את ההיבטים האישיים והמערכתיים כאחד. ההיבטים האישיים: לימודיו של כל עו"ה בשלוש השנים האחרונות, תחומי עניין, תפקידים בעבר/הווה, תפקידים ושאיפות בעתיד, דרגה והשפעתה על הפיתוח המקצועי בהיבט האישי והמערכתי גם יחד. ההיבטים המערכתיים: יעדי משרד, יעדי המחוז, נתוני מיצ"ב/ בגרויות, נושאים שמנהל ביה"ס שואף לקדם, תפקידים שיש לאייש, פילוח הדרגות של כלל המורים, ייחודיות בית הספר, מהלכים רשותיים ותהליכי שינוי עתידיים.

חדר "עליסה בארץ הפלאות" במרכז פסג"ה קרית מוצקין, הוא חדר "מפעיל" אשר מאפשר ללומדים חוויה והתנסות על גבי השולחנות כמו גם באמצעות הטקסטים הרב-ממדיים שעל הקירות. המרחב עוצב על ידי הוד פורת - רכזת אוריינות חזותית מרכזי פסג"ה

אוריינות חזותית ומרחבי הלמידה

הוד פורת - רכזת אוריינות חזותית מרכזי פסג"ה במחוז

אוריינות חזותית הינה היכולת להבין ולהשתמש בדימויים חזותיים לחשיבה, לימוד וביטוי ומשמשת להעברת מסרים ומשמעויות. במציאות שבה המסרים החזותיים מהווים נפח הולך וגובר בתקשורת ההמונים ובתקשורת הבינאישית, עלינו המחנכים לאפשר פיתוח היכולת להתמודדות במציאות זו.

למורים במערכת החינוך מיומנות זו חיונית אף יותר, שכן היא משמשת ככלי בעל עוצמה ללמידה ולהוראה, ולפיתוח חשיבה יצירתית, ביקורתית ועצמאית.

התכנית מאפשרת למורים לפתח יכולות פענוח ויצירה של טקסטים חזותיים ולשכלל יכולות קיימות. כמו כן, התכנית מאפשרת לעשות בהם שימוש מושכל וביקורתית למטרות חינוך והוראת היצירה החזותית, כל זאת מתוך תפיסות חינוכיות המחויבות להעצמה חברתית וסביבתית.

מרחב הלמידה מתרגם ויזואלית את המטרות הפדגוגיות והתכנים אותם מבקש להוביל מנהל בית הספר או מנהל הפסג"ה. עיצוב מרחב למידה דורש תכנון וחשיבה רבה.

פיתוח ובניה של מרחב למידה פרופסיונאלי הוא תהליך ממושך הכולל ברור תפיסות העולם האישיות, הקבוצתיות והארגוניות בנושא, איסוף מידע פדגוגי משמעותי, וחקירת תהליכים בית ספריים, לצורך בניית התוכנית החזותית והגדרת התכנים.

הסביבות החזותיות המוקמות במרכזי הפסגה חושפות את המורים לערכים ולתכנים שונים, ומזמנות שיח משמעותי רב חושי והתנסותי, כמו גם, חשיפה לסוגים שונים של ייצוגים (איור, צילום, קוד QR, וידאו ארט, ציור, וכו').

למידה רב-תרבותית היא אחד המאפיינים את מרכז פסג"ה עוספיה. ניתן להתרשם מאיורי מרחבי הלמידה כאן המייצגים את ערך "השונות" בהקשר של "האחר הוא אני". המרחבים החזותיים עוצבו על ידי הוד פורת רכזת אוריינות חזותית מרכזי פסג"ה.

